

PROF. DEREK F. ROBERTS

A Magyar Tudományos Akadémia 153. Közgyűlésén 1993. május 10-én tiszteleti tagjává választotta Derek F. Roberts professzort. Roberts professzor székfoglaló előadását "Biological effects of isolation" címmel 1994. február 15-én tartotta meg az MTA Biológiai Tudományok Osztályának ülésén. Ez alkalommal Eiben Ottó professzor, az Antropológiai Bizottság elnöke az alábbi "laudatio"-val méltatta Roberts professzor szakmai munkásságát.

Roberts professzor 1925-ben született Londonban, angol állampolgár. Tanulmányait Cambridge-ben végezte, 1949-ben ott szerzett "physical anthropology" diplomát. 1949–63 között az Oxford-i Egyetem Anatómiai Intézetében antropológusként dolgozott, és 1953-ban ezen az egyetemen szerezte meg a PhD, majd 1975-ben a tudományok doktora fokozatot.

1960-ban Fulbright ösztöndíjas volt, 1964/65-ben Oxford-ban a Medical Research Council populációgenetikai csoportját vezette. 1966-ban hívták meg Newcastle-ba, azóta ott él. Megszervezte az ottani egyetem Humánogenetikai Laboratóriumát, amelynek vezetésével őt bízták meg. 1967-től a humánogenetika professzora. Az egyetem Orvosi és Természettudományi Karán tanított. 1978-tól a Humánogenetikai Intézet igazgatója 1990-ig, nyugdíjba vonulásáig. Ő kezdeményezte a National Health Service-nek az Egyesült Királyság északi régiójára kiterjedő genetikai tanácsadó hálózata megszervezését, amelynek igazgatója lett. Emellett a Royal Victoria kórház genetikus konzultánsa. Laboratóriumában a betegek és családjaik citogenetikai, szerológiai, biokémiai, immunogenetikai, újabban molekuláris biológiai osztályozó és diagnosztikus vizsgálatainak széles skáláját művelték.

Több egyetem hívta meg vendégprofesszornak, így 1960/61-ben a Michigan-i, 1963/64-ben a Washington-i, 1979-ben a Brisbane-i egyetemen tanított.

A világ különböző részein végzett antropológiai, humánogenetikai vizsgálatokat: 1953/54-ben Dél-Szudánban, 1958-ban Észak-Kamerunban, 1959-ben és 1960-ban Észak- és Dél-Nigériában, 1966-ban Brazíliában, 1982-ben a Kalahari-ban, Namíbiában. E vizsgálatai alapján számos fehér foltot sikerült eltüntetnie a humánogenetikai variációk térképéről. Populációgenetikai érdeklődése azonban annál sokkal mélyebb, hogy csupán a génfrekvenciabeli különbözőségeket írja le. Kutatta az ezekért felelős folyamatokat. Így munkájának jelentős részét teszik ki a klinikai genetikai vizsgálatai, amelyekkel az öröklődő komplex rendellenességek genetikai struktúráját igyekezett megvilágítani, és ezzel a genetikai epidemiológia új értelmezését adta.

Mindezek a vizsgálatai természetesen igen jelentősen hozzájárultak a különböző emberi populációk genetikai jellemzéséhez, a populációgenetikai variációk jobb megismeréséhez. A Tristan da Cunha sziget népességének körében végzett kutatásai alapján mutatta be azokat a folyamatokat, amelyek meghatározzák a népesség genetikai evolúcióját, a genetikai és congenitális betegségek öröklődési mintáit. Az e kutatásokra kidolgozott módszerei ma már az izolátumkutatás alapvető módszereinek számítanak. Emeltet genetikai epidemiológiai koncepcióját, amelyet az egyes népességek genetikai struktúrájának elemzésébe is beépített, haszonnal alkalmazzák az etiológiai elemzésekben is.

Korai humánökológiai tanulmányai nélkülözhetetlen adatokat szolgáltatottak az adaptációnak az emberi morfológiai variációk kialakításában játszott szerepéhez. A dél-szudáni nilotid négek körében végzett kutatása volt a nemzetközi humánbiológiai irodalom

CLIII°
CONVENTUI GENERALI
ACADEMIAE SCIENTIARUM
HUNGARICAE

VISUM EST VIRUM DOCTISSIMUM

Derek F. Roberts

DE

Biologia q. d. humana populatio-num

EXCOLENDIA

OPTIME MERITUM

SODALEM HONORIS CAUSA

RENUNTIARE

EUMQUE OMNIBUS PRIVILEGIIS

OFFICIISQUE ORNARE,

QUIBUS UTI FRUI FUNGI SODALIBUS

ACADEMIAE PAR EST

Budapestini, d. I. m. Maii a. MCMXXVIII

László Kőrösi
SECRETARIUS GENERALIS
ACADEMIAE SCIENTIARUM
HUNGARICAE

Dominicus Kosáry
PRAESES
ACADEMIAE SCIENTIARUM
HUNGARICAE

A MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

173. KÖZGYÜLÉSE
MEGÁLLAPÍTTJA, HOGY

Derek F. Roberts

AKIT

a humánbiológia, populációgenetika

TERÉN KIFEJTETT MUNKÁSSÁGA

ELISMERÉSÉUL

TISZTELETI TAGGÁ

VÁLASZTOTT,

AZ AKADÉMIAI TAGSÁGBÓL EREDŐ

JOGOKKAL ÉS

KÖTELEZETTSÉGEKKEL

RENDELKEZIK

Budapest, 1998. május 10.

László Kőrösi
FŐTTKÁR

Kosáry Domonkos
ELNÖK

egyik legelső példája arra, hogy hogyan lehet és hogyan kell összekapcsolni a modern genetikai, növekedés- és testalkatkutatási, közegészségügyi és ökológiai szemléletet és vizsgáló módszereket.

Mindezek a kutatásai e témakörben a világszínvonal egyikévé emelték Roberts professzort. Mint nemzetközileg elismert, sikeres kutatót számos reprezentatív emlékelőadás megtartására kérték fel szerte a világon. 1970-ben a Magyar Biológiai Társaság IX. Vándorgyűlésének megnyitó főreferátumát ugyancsak ő tartotta. Szakértői munkáját is több ország igényli.

Roberts professzor tudományszervezői tevékenysége is kiemelkedő. Több nemzetközi tudományos társaság elnöke, főtákar. Ezek közül legfontosabbak: az International Association of Human Biologists főtákar 1980 óta, most elnöke; az International Union of Biological Sciences pénztárosa 1985 óta; az European Anthropological Association elnöke 1990–92-ben, most alelnöke. — Szerkeszti a Journal of Biosocial Sciences és a Biology and Society c. folyóiratokat. Megindította és kiadja az IAHB Occasional Papers c. monográfia-sorozatot. — Tudományos eredményeit több mint 400 tanulmányában és tíz könyvében foglalta össze. Ezeket szerte a világon ismerik és rendszeresen idézik.

Roberts professzor Európa vezető humánbiológusa, populációgenetikusa, nemzetközileg elismert tudós. Számos magyarországi konferencián vett részt, a magyar antropológia/humánbiológia őszinte barátja és támogatója. Impozáns tudományos teljesítménye, emberi nagysága, közvetlen, kedves egyénisége biztosíték arra, hogy személyében a Magyar Tudományos Akadémia érdemes tudóst választott, illetve fogadott tiszteleti tagjai sorába. Meggyőződésem, hogy a Roberts professzort ért kitüntetés jótékonyan fog hatni a hazai antropológia/humánbiológia fejlődésére.

(E. O.)